

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасна система освіти України висуває принципово нові вимоги до особистості майбутнього вчителя початкових класів та його професійної діяльності. Сьогодні закладам освіти потрібні ініціативні та самостійні педагоги, які володіють не лише глибокими теоретичними знаннями, а й здатні самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях. У зв'язку з цим набуває все більшої актуальності проблема професійного зростання здобувачів вищої освіти, оскільки саме професійне зростання є одним із найважливіших факторів їхньої успішної подальшої професійної діяльності.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначено, що метою державної політики щодо розвитку освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України через формування у молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей, навичок самостійного наукового пізнання та стимулювання особистісного і професійного саморозвитку [2, с.2]. Це дає можливість стверджувати, що завданням сучасних закладів вищої освіти є не тільки професійна підготовка фахівців, а й забезпечення психологічної та практичної готовності до професійного саморозвитку, що сприятиме формуванню у майбутніх учителів початкових класів прагнення до неперервної освіти шляхом самовдосконалення і дасть змогу впевнено почуватися в умовах постійних соціокультурних, технічних змін, постійно підтримувати високий професійний рівень, не втрачаючи конкурентоспроможності.

Професійний розвиток і саморозвиток особистості є об'єктом дослідження багатьох психологів та педагогів (С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, К. Платонов, В. Моляко, Б. Федоришин, Л. Митіна, К. Чарнецкі) і визначається як процес набуття та вдосконалення професійно-особистісних якостей, професійних знань, вмінь та навичок. Питання професійного розвитку та саморозвитку вчителя розглядалися у працях багатьох дослідників-педагогів (Ш. Амонашвілі, В. Кан-Калика, І. Зязюна, О. Орлова, Л. Рувинського, О. Мороза, П. Підкасистого, Л. Митіної, В. Семиченко, О. Пехоти та ін.)

Поняття «саморозвиток» знаходиться у міждисциплінарному контексті таких наук як філософія, соціологія, психологія, педагогіка. В енциклопедичній літературі запропоновано різні трактування поняття саморозвитку. З одного боку воно тлумачиться як розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами [3, с.45]; або розвиток кого-небудь власними силами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил [3], з другого боку саморозвиток визначається як саморух, для якого характерним є перехід на більш високий ступінь організації [1, с. 305].

Навчання студента в закладі вищої освіти має слугувати передумовою його професійного розвитку. Професійний розвиток – це набуття нових компетентностей необхідних для ефективної професійної діяльності. З 2012 року в Україні діє Закон «Про професійний розвиток працівників» [4], який розроблено з

метою створення та забезпечення ефективного функціонування системи професійного розвитку фахівців, їхнього професійного навчання, атестації та підтвердження кваліфікації.

Зокрема, досліджуючи проблему самовдосконалення студентів, М. Чобітько виокремив саморозвиток як компонент технології самостійної роботи студента поряд з самовихованням, самоосвітою та самоактуалізацією, вказуючи, що саморозвиток – це усвідомлена діяльність, спрямована на вдосконалення особистості відповідно до вимог професії [6, с. 60]. На наш погляд, це визначення містить суттєві характеристики і професійного саморозвитку, адже професійний саморозвиток є невід'ємною складовою системи особистісного саморозвитку людини, віковою особливістю розвитку психіки здобувача вищої освіти і спрямований на формування його творчої індивідуальності.

Як процес усвідомленого цілеспрямованого самопізнання, самопроектування та самовдосконалення з метою досягнення значних результатів у майбутній професійній діяльності» розглядає «професійний саморозвиток майбутнього учителя» Т. Тихонова [5]. Дослідниця, професійний саморозвиток майбутнього вчителя пов'язує з орієнтацією процесу навчання на формування спрямованості майбутнього вчителя на самоактуалізацію та самодетермінацію в майбутній професійній діяльності; збагаченням змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують майбутніх учителів на рефлексію, самопроектування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток у сфері професійно значущих якостей особистості; застосуванням прийомів і технологій навчання, що сприяють набуванню досвіду діяльності, що саморозвиває в особистісно-професійному напрямі; формуванням у майбутнього вчителя вмінь щодо складання власної програми професійного саморозвитку на будь-якому етапі його професійної діяльності.

Отже, під професійним саморозвитком здобувачів вищої освіти ми розуміємо, усвідомлений, цілеспрямований процес діяльності індивіда, спрямований на повну самореалізацію себе як особистості в тій соціальній сфері, яку визначає її майбутня професія, адже період навчання у ЗВО є лише підготовчим процесом, початком неперервної професійної освіти, самоосвіти, розвитку і саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник української мови / Укладач і головн. ред. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440с.
2. Національна доктрина розвитку освіти України / Затверджено Указом Президента України від 17. 04. 2002. № 347(2002). // Освіта. – 2002 – № 26 – С. 2 – 4.
3. Словник української мови: В 11-ти т. / Видавництво —Наукова думка ; Под ред. Назарової І.С., Петровської О.П. та ін. – Т.9.– К.: 1978.– 916с.
4. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» URL: <https://vseosvita.ua/news/zatverdzeno-standart-vcitel-pocatkovih-klasiv-zakladu-zagalnoi-serednoi-osviti-2242.html> (дата звернення: 23.01.2020).
5. Тихонова Т. В. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутнього вчителя інформатики : автореф. дис...канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. В. Тихонова. Інститут педагогіки АПН України. – К., 2001. – 20 с.

6. Чобітько М. Г. Самовдосконалення студентів-майбутніх учителів – у процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки / М. Г. Чобітько // Педагогіка і психологія. – 2004. – №1(42). – С. 57–69.

ГАСНЮК В.В.

Мукачівський державний університет, Україна

ПОЛПАРАДИГМАЛЬНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ ВИЩОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Вища освіта сучасності є запорукою динамічного розвитку суспільства в цілому. ХХІ століття знаменується парадигмальними змінами в самій концепції людини, її філософсько-світоглядному та художньому вимірі. Виражається воно прагненням усіх країн об'єднатися для створення глобальної стратегії освіти людини, яка б враховувала позиції різних національностей і країн.

Поняття парадигма вперше введено античною і середньовічною філософією й характеризувало сферу вічних ідей як першообразу. Пріоритетне використання терміну «*парадигма*» належить філософу Г. Бергману і набуло поширення у середині ХХ століття, а також історика Т. Куну, який увів означений термін у наукову практику. Термін «парадигма» визначають як систему теоретичних, методологічних і аксіологічних настанов, що приймаються за зразок вирішення проблеми всіма членами наукового співтовариства.

Українські науковці пропонують таку класифікацію парадигм університетської освіти:

1) культурно-ціннісна, що спирається на освоєння універсальних елементів культури минулих поколінь і орієнтує на різнобічне пізнання світу;

2) академічна, характеризується пріоритетом в університетській освіті теоретичних знань і розвитком фундаментальних наук;

3) професійна – виявляється в збагаченні й розширенні змісту університетської освіти професійною компонентою;

4) технократична – виходить на передній план у ХІХ-ХХ рр. як своєрідний світогляд, істотними рисами якої є примат техніки і технології;

5) гуманістична, оскільки особистість людини з її здібностями та інтересами становить головну цінність.

Людиноцентрична парадигма передбачає зміщення акцентів у освіті в бік гуманізації, саморозвитку, особистості. В. Огнев'юк доцільно наголошує на соціальній місії вищої освіти і усвідомленні її широких соціальних функцій, що відповідає філософії сталого людського розвитку [1, с. 29].

Сучасному етапу розвитку суспільства притаманна гуманізація освіти, що спрямовує зусилля теоретиків і практиків освітньої сфери на ствердженні в людині ідеалів добра, гідності, свободи. *Гуманістична парадигма* музичної освіти є концепцією, що визначає теоретико-методологічні засади дослідження гуманістичного розвитку освіти, спрямованої на формування цілісного і ціннісного світогляду майбутніх фахівців та їх саморозвиток, самовдосконалення засобами музичного мистецтва. Отже, гуманістична парадигма є світоглядним орієнтиром у музичній освіті особистості.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>